

OPINIE

asupra proiectului Legii taxei de stat

(inițiativă a unui grup de deputați în Parlament, înregistrat cu nr.484 din 27.12.2022)

I. Considerații generale

Autorul Proiectului

Proiectul a fost înaintat, cu titlu de inițiativă legislativă, de către un grup de deputați, fapt care corespunde art. 73 din Constituția Republicii Moldova. Autorii propun adoptarea unei noi Legi a taxei de stat, fiind examinată și adoptată de Parlament în prima lectură la data de 29.12.2022.

În contextul prevederilor constituționale și a Legii cu privire la Guvern, reieșind din faptul că proiectul ține de domeniul justiției și cuprinde prevederi referitoare la suplinirea veniturilor bugetului de stat, considerăm oportun promovarea unui asemenea proiect de lege prin intermediul Guvernului. În virtutea art. 23 alin. (2) din Legea nr. 100/2017 cu privire la actele normative, proiectele de acte normative pot fi inițiate de către subiecții abilitați, în limitele competenței și în conformitate cu atribuțiile și domeniul de activitate ale acestora. În conformitate cu art. 4 lit.d) și f) din Legea nr. 136/2017 cu privire la Guvern, justiția și finanțele publice sunt domeniile de activitate ale Guvernului.

Suficiența argumentării și respectarea transparenței procesului decizional

Proiectul face parte din categoria legilor ordinare, fapt care corespunde exigențelor tehnicii legislative. În același timp, contrar art.8 alin.(2) și art. 44 alin.(1) din Legea nr. 100/2017 cu privire la actele normative, clauza de adoptare din Proiect nu specifică categoria legii.

În sprijinul promovării proiectului Legii autorii invocă un șir de argumente, pertinente în opinia lor, care ar justifica elaborarea unei noi legi: *eliminarea deficiențelor din practică legate de impunerea taxei de stat.*

De asemenea, nota informativă reține că „*scopul inițiativei legislative este implementarea Strategiei privind asigurarea independenței și integrității sectorului justiției pentru anii 2022-2025 și a Planului de acțiunii pentru implementarea acesteia, precum și actualizarea taxelor de stat la nivelul economiei actuale, dar și pentru acoperirea serviciilor minime oferite de instituțiile publice. Proiectul este elaborat în vederea ajustării cadrului normativ în domeniul taxelor de stat la necesitatea asigurării unui echilibru bugetar de asigurare a unui serviciu public calitativ și obligația cetățeanului care folosește acest serviciu.*”

*****

Opinia AO "CAPC" a fost elaborată în cadrul Proiectului „Responsabilizarea sectorului justiției din Moldova”, implementat cu suportul Freedom House Moldova. Opiniile exprimate reflectă poziția autorilor și nu reprezintă în mod neapărat punctul de vedere al finanțatorului.

Pentru realizarea scopului declarat de autori, pe lângă reglementările proiectului menținute din Legea taxei de stat nr.1216/1992, se mai propune:

- introducerea taxei de timbru în mărime de 200 lei, care constituie o sursă de venit suplimentară la bugetul instanțelor judecătorești;
- majorarea cuantumului taxei de stat, inclusiv eliminând plafonarea acesteia;
- excluderea unor acțiuni de la plata taxei de stat, de exemplu a fost exclusă impunerea cu taxa de stat eliberarea către cetățenii Republicii Moldova a pașapoartelor sau a documentelor înlocuitoare în schimbul celor pierdute; răscumpărarea bunurilor de stat de către persoanele fizice; eliberarea certificatului vizând dreptul la moștenirea pământului persoanelor fizice și juridice etc.;
- introducerea unor taxe suplimentare pentru acțiunile procesuale efectuate în instanța de judecată;
- revizuirea regimului juridic al scutirilor de la plata taxei de stat și amânarea plății acesteia.

Sinteza informațiilor în nota informativă arată că aceasta nu întrunește condițiile impuse de Legea nr.100/2017 privind actele normative în partea ce ține de respectarea principiilor și etapele principale ale legiferării.

Remarcăm că, contrar celor indicate în nota informativă, planul de acțiuni pentru implementarea Strategiei privind asigurarea independenței și integrității sectorului justiției pentru anii 2022-2025 și Strategia privind asigurarea independenței și integrității sectorului justiției pentru anii 2022-2025, aprobată prin Legea nr.211/2021, nu impune modificarea/ajustarea reglementărilor legate de taxa de stat. În aceste condiții nu este clar, cel puțin din nota informativă ce însoțește proiectul expertizat, care sunt motivele reale ce au condiționat elaborarea unei noi Legi a taxei de stat.

Articolul 25 din Legea 100/2017 prevede că *elaborarea proiectelor actelor normative este precedată, în funcție de importanța și complexitatea proiectelor respective, de efectuarea studiilor de cercetare în scopul fundamentării necesității sau lipsei acesteia privind inițierea elaborării unui act normativ. Studiile de cercetare se efectuează pentru cunoașterea temeinică a realităților social-economice ce urmează a fi reglementate, a cadrului normativ relevant, a reglementărilor similare în legislația altor state, inclusiv a țărilor Uniunii Europene.*

Examinarea notei informative arată lipsa cu desăvârșire a analizei social-economice din Republica Moldova: nu există nici o referință la experiența și modul în care a fost aplicată Legea nr. 1216/1992 taxei de stat, deficiențele în procesul de aplicare și dacă aceste deficiențe în aplicarea legii ar fi fost generate anume de faptul lipsei unor noi tipuri de taxe (taxa de timbru, taxa pentru amânări, taxa pentru formularea cererii de recuzare etc.) și/sau regăsirea instituției amânării și scutirii de la plata taxei de stat în Codul de procedură civilă și nu în actuala Lege a taxei de stat.

Nota informativă nu întrunește condițiile art.32 – 34 din Legea nr.100/2017, care prevede că expertiza proiectului de act normativ este efectuată concomitent cu avizarea și consultarea publică. Autorul proiectului urma să asigure efectuarea expertizelor economice, financiare, științifice, ecologice, anticorupție, juridice, de compatibilitate cu legislația Uniunii Europene sau a altei expertize prevăzute de legislație, în funcție de tipul raporturilor sociale reglementate de actul normativ.

În contextul în care se instituie noi taxe ce urmează a fi percepute la contul instanțelor de judecată și care constituie o sursă de venit suplimentară la bugetul instanțelor judecătorești, avizarea proiectului expertizat de către Consiliul Superior al Magistraturii era obligatorie. Or, art.121 din Constituția Republicii Moldova stabilește că „*Resursele financiare ale instanțelor judecătorești sînt aprobate de Parlament și sînt incluse în bugetul de stat. În procesul elaborării, aprobării și modificării bugetului instanțelor judecătorești se solicită avizul consultativ al Consiliului Superior al Magistraturii. Consiliul Superior al Magistraturii este în drept să prezinte Parlamentului propuneri la proiectul bugetului instanțelor judecătorești*”. Prevederi similare se regăsesc și în art.22 din Legea 514/1995 privind organizarea judecătorească.

Totodată, art.1 alin. (2) din Legea finanțelor publice și responsabilității bugetar-fiscale nr. 181/2014 stabilește în mod imperativ că actele legislative ce reglementează domenii specifice și/sau activitatea unor autorități/instituții bugetare, nu vor cuprinde prevederi ce țin de elaborarea, aprobarea și executarea bugetelor, precum și alte proceduri aferente procesului bugetar, acestea fiind obiectul exclusiv al Legii nr.181/2014.

Proiectul actului normativ nu a fost supus consultărilor publice în modul stabilit de Legea nr. 239/2008 privind transparența în procesul decizional, condiție stabilită expres de art.32 alin.(3) din Legea nr.100/2017. Amintim că proiectul a fost înregistrat ÎN Parlament la data de 27.12.2022, iar la data de 29.12.2022 a fost votat în lectura I, în lipsa avizărilor, consultărilor, expertizei corespunzătoare etc. Ulterior, la data de 30.01.2023, Comisia juridică, numiri și imunități a organizat audieri publice pe margine proiectului Legii taxei de stat, însă această acțiune nu este conformă Legii nr.100/2017 și Legii nr.239/2008 și, mai degrabă, a fost organizată doar pentru a calma spiritele în societate și pentru a-și arăta ”deschiderea” la conlucrare cu societatea civilă și autoritățile/instituțiile vizate de proiect. Subliniem că avizarea, organizarea consultărilor publice, efectuarea expertizelor corespunzătoare, potrivit Legii nr.100/2017 și Legii 239/2008 se face la etapa elaborării proiectului de lege, dar nu după aprobarea proiectului în lectura I.

Cu toate că de la organizarea de către Comisia juridică, numiri și imunități a audieri publice pe margine proiectului Legii taxei de stat au trecut deja două luni, autorii proiectului nu au prezentat poziția sa cu privire la obiecțiile formulate pe marginea proiectului de către societatea civilă și autoritățile/instituțiile vizate, precum și nu au făcut public un nou proiect redactat. Ținînd cont însă de practicile curente aplicate de legislativ, anticipăm că proiectul de lege supus analizei va fi oricum promovat și adoptat, mai mult ca probabil, în redacția actuală, poate cu unele mici redactări textuale.

O asemenea abordare pare a fi cel puțin stranie: nu este clară necesitatea și regimul accelerat de promovare a proiectului, care intervine într-un domeniu deja reglementat și care aparent nu prezintă deficiențe care afectează actul judecătoresc.

În plus, lipsește o analiză a practicii CEDO sub aspectul garantării accesului la justiție. Or, taxele judiciare pot ajuta la administrarea eficientă a actului de justiție (de exemplu, prin descurajarea justițiabililor abuzivi sau reducerea costurilor administrative), dar pot restricționa în același timp accesul la justiție. Taxele judiciare excesive, care împiedică justițiabilii să introducă o acțiune civilă, pot constitui o încălcare a articolului 6 (1) din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale¹. Nu afirmăm că taxele judiciare sunt incompatibile automat cu articolul 6 (1) din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, doar atenționăm că, în cazul în care taxele judiciare sunt prea mari, acest lucru ar putea priva persoanele de dreptul de acces la instanță.

Stabilirea unor taxe și costuri judiciare ridicate va afecta direct situația financiară a justițiabililor și poate constitui o limitare ilegală a dreptului de acces la justiție ori va diminua semnificativ posibilitatea financiară a justițiabilului la plata taxelor judiciare. În cazul constatării privării de dreptul de acces la instanță pe motivul taxelor judiciare excesive, Republica Moldova riscă să fie condamnată de CEDO, ceea ce indubitabil va afecta imaginea Republicii Moldova pe plan internațional și va diminua bugetul de stat.

II. Constatări de fond

Comentarii pe marginea textului proiectului

CAPC nu susține necesitatea elaborării și promovării unei noi Legi a taxei de stat și consideră că pentru eliminarea pretinselor carențe din practică legate de impunerea plății taxei de stat, precum și actualizarea taxelor de stat la nivelul economiei actuale, sunt necesare doar unele modificări și completări a cadrului normativ în vigoare, fără a interveni cu un nou proiect de lege care, prin esența sa, nu schimbă conceptele deja existente. Promovarea și adoptarea acestui proiect de lege riscă să disipeze și să reducă la zero toate eforturile anterioare ale statului de a construi un mecanism de garantare a dreptului de acces la instanță.

Ținând cont însă de practicile curente aplicate de legislativ, anticipăm că proiectul de lege supus analizei va fi oricum promovat. Prin urmare, pentru a diminua din efectele potențial dăunătoare ale unor prevederi din proiect, prezentăm în tabelul de mai jos un șir de obiecții și recomandări care ar putea soluționa problemele și desincronizările ivite în procesul de implementare.

---

¹ CEDO, cauza Kreuz/Polonia, nr. 28249/95, 19 iunie 2001, alineatele 61-67

#	Norma proiectului	Obiecție/recomandări
1.	<p>Clauza de adoptare</p> <p><i>Parlamentul Republicii Moldova adoptă prezenta lege.</i></p>	<p>Art.8 alin.(2) din Legea nr.100/2017 stabilește că „Legile sînt de trei categorii – constituționale, organice și ordinare. În clauza de adoptare a legii se menționează categoria acesteia”. În același timp art.44 alin.(1) din Legea nr.100/2017 prevede că „<i>Clauza de adoptare a actului normativ constă într-o propoziție care cuprinde denumirea autorității publice emitente și decizia de adoptare, aprobare sau emiteră a actului normativ, iar pentru proiectele de legi cuprinde și categoria acestora.</i>”</p> <p>Se recomandă de a redacta clauza de adoptare și de a o expune în următoarea redacție „<i>Parlamentul Republicii Moldova adoptă prezenta lege ordinară</i>”</p>
2.	<p>Art.2 Taxa de timbru</p> <p><i>(1) Taxa de timbru este suma percepută la contul instanței de judecată, ...</i></p>	<p>Art.121 alin.(1) din Constituția Republicii Moldova stabilește că Resursele financiare ale instanțelor judecătorești sînt aprobate de Parlament și sînt incluse în bugetul de stat. Iar art.22 din Legea nr. 514/1995 privind organizarea judecătorească stabilește că instanțele judecătorești au un buget propriu, care este parte integrantă a bugetului de stat. Bugetele instanțelor judecătorești se elaborează și se administrează în conformitate cu principiile, regulile și procedurile prevăzute de Legea finanțelor publice și responsabilității bugetar-fiscale nr. 181/2014.</p> <p>Prin urmare, finanțarea instanțelor judecătorești se face numai de la bugetul de stat, iar Ministerul Finanțelor este unica autoritate care asigură gestionarea mijloacelor financiare ale bugetelor componente ale bugetului public național prin contul unic trezorerial și prin alte conturi deschise în Banca Națională a Moldovei și în instituțiile financiare, administrează bugetul de stat și monitorizează executarea celorlalte bugete componente ale bugetului public național.</p>

		<p>La fel, instanța de judecată nu are competențe de ordonator și nu poate gestiona și forma buget propriu.</p> <p>În același timp, art.1 alin. (2) din Legea finanțelor publice și responsabilității bugetar-fiscale nr. 181/2014 stabilește în mod imperativ că actele legislative care reglementează domeniile specifice și/sau activitatea unor autorități/instituții bugetare nu vor cuprinde prevederi ce țin de elaborarea, aprobarea și executarea bugetelor, precum și alte proceduri aferente procesului bugetar, acestea fiind obiectul exclusiv al Legii nr.181/2014.</p> <p>Se recomandă redactarea textului normei prin stabilirea virării taxei de timbru în bugetul de stat.</p>
3.	<p>Art.2 Taxa de timbru <i>(1) ... Taxa de timbru este nesusceptibilă de scutire, amânare sau eșalonare.</i></p>	<p>În conformitate cu practica CEDO, problema costurilor a fost obiectul hotărârilor în ceea ce privește condițiile privind accesul la justiție. Taxele judiciare excesive care împiedică justițiabilii să introducă o acțiune civilă pot constitui o încălcare a articolului 6 (1) din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale.</p> <p>Obligarea achitării taxei de timbru suplimentar taxei de stat, fără a acorda posibilitatea scutirii sau eșalonării achitării acesteia, va împovăra persoanele financiar vulnerabile și evident va îngreuna dreptul acestora la instanță.</p> <p>Se recomandă revizuirea normei cu identificarea posibilității aplicării scutirilor și amânărilor la plata taxei de timbru.</p>
4.	<p>Art.2 Taxa de timbru <i>(2) Prin derogare de la alineatul (1) nu se percepe taxă de timbru de la autoritățile publice și instituțiile publice în acțiunile care au ca obiect venituri publice.</i></p>	<p>Scutirea autorităților publice și a instituțiilor publice de la plata taxei de timbru este discriminatorie și nejustificată, întrucât:</p> <ul style="list-style-type: none"> - se creează premise ca autoritățile publice și instituțiile publice să abuzeze de drepturile sale prin înaintarea de acțiuni neîntemeiate, prin contestarea hotărârilor instanțelor judecătorești, știind că acțiunile lor sunt nejustificate, urmărind doar scopul de a hărțui pe

		<p>justițiabil care și-a apărut drepturile sale prin contestarea acțiunilor ilegale a autorității;</p> <p>- potrivit anexei nr.2 la prezentul proiect, autoritățile publice și instituțiile publice sunt scutite și de la plata taxei de stat pentru orice acțiune înaintată în instanță.</p> <p>Amintim că potrivit prevederilor art.307 din Codul civil, instituția publică este persoana juridică de drept public care se constituie în baza unui act emis de autoritatea publică și care este finanțată, integral sau parțial, de la bugetul acesteia din urmă. Instituția publică este în drept să desfășoare activitatea neinterzisă de lege, care ține de realizarea scopurilor prevăzute de lege sau statut.</p> <p>Astfel, orice entitate juridică finanțată de la buget va fi privilegiată în raport cu alte persoane juridice și fizice în materie de apărare a drepturilor sale.</p> <p>Nu în ultimul rând urmează de indicat că noțiunea de „venit public” nu se regăsește în cadrul legal în vigoare. În Legea finanțelor publice și responsabilității bugetar-fiscale nr. 181/2014 regăsim doar noțiunea „venitul bugetar” și „finanțele publice”. Atenționăm că potrivit prevederilor art.54 alin.(1) lit.c) din Legea nr.100/2017 <i>terminologia utilizată este constantă, uniformă și corespunde celei utilizate în alte acte normative</i>, în legislația Uniunii Europene și în alte instrumente internaționale la care Republica Moldova este parte.</p> <p>Se recomandă excluderea facilităților acordate autorităților publice și instituțiilor publice la plata taxei de timbru. Terminologia utilizată trebuie să corespunde celei utilizate în alte acte normative, fie să fie explicată noțiunea de „venit public”.</p>
5.	<p>Art.2 Taxa de timbru <i>(3) În cauzele specificate la alin.(1), se impune cu taxă de timbru fiecare acțiune, cerere sau act de procedură</i></p>	<p>Obligarea achitării taxei de timbru suplimentar taxei de stat conduce la limitarea accesului în instanța a persoanei și respectiv la creșterea riscului</p>

efectuat în prima instanță cît și în căile de atac.

condamnării Republicii Moldova pentru împiedicarea justițiabilului să introducă o acțiune în justiție.

Impunerea cu taxa de timbru actele de procedură efectuate în prima instanță, cît și în căile de atac este o prevedere excesivă și împovărătoare. Or, potrivit doctrinei, prin act de procedură se înțelege orice manifestare de voință și orice operație juridică făcută în cursul și în cadrul procesului civil de către instanța de judecată, părți sau ceilalți participanți la proces, în legătură cu exercitarea drepturilor sau îndeplinirea obligațiilor lor procesuale, respectiv în vederea producerii unor efecte juridice în plan procesual.

Sunt acte de procedură: cererea de chemare în judecată a reclamantului; referința și cererea reconvențională; actele de dispoziție (renunțarea la judecată, renunțarea la drept, tranzacția); cererile prin care se exercită căile de atac; cererile prin care se solicită încuviințarea și efectuarea executării silite, citarea și comunicarea actelor de procedură, încheierile de ședință, hotărârile judecătorești, depozițiile martorilor, rapoartele de expertiză, procesele-verbale de înmînare a citațiilor, procesele-verbale de luare a măsurilor asigurătorii; cererile de intervenție etc.

Se recomandă excluderea prevederilor art.2 integral, iar în situația în care se insistă pentru instituirea de noi plăți către autoritățile publice pentru acordarea accesului liber la justiție (a se vedea art.20 din legea supremă), considerăm oportun redactarea textului normei în vederea excluderii dublei impunerii a operațiunilor juridice făcută în cursul și în cadrul procesului civil de către părți în legătură cu exercitarea drepturilor sau îndeplinirea obligațiilor lor procesuale.

La fel, recomandăm excluderea impunerii cu plata taxei de timbru a actelor procedurale efectuate de către instanța de judecată la faza de pregătire a cauzei

		spre examinare și a actelor jurisdicționale (pentru emiterea de hotărâri, decizii, încheieri etc.).
6.	<p>Art.3 Obiectul impunerii cu taxă de stat Art.3 alin.(1) lit.a) <i>a) fiecare acțiune, cerere sau act de procedură efectuat în prima instanță cît și în căile de atac, pentru cererile de contestare a actelor și acțiunilor executorului judecătoresc, precum și pentru eliberarea de către instanța judecătorească a copiilor (duplicatelor) de pe documente, conform Anexei nr.1</i></p>	<p>Textul „conform Anexei nr. 1” trebuie de exclus întrucît redacțional nu se armonizează cu conținutul normei, mai ales că art. 4 este dedicat exclusiv Anexei nr.1.</p> <p>Reiterăm că impunerea cu taxa de stat actele de procedură efectuate în prima instanță cît și în căile de atac este o prevedere excesivă și împovărătoare.</p> <p>Se recomandă redactarea textului normei în vederea excluderii dublei impunerii a operațiunilor juridice făcută în cursul și în cadrul procesului civil de către părți, în legătură cu exercitarea drepturilor sau îndeplinirea obligațiilor lor procesuale.</p> <p>La fel, propunem excluderea impunerii cu plata taxei de stat a actelor procedurale efectuate de către instanța de judecată la faza de pregătire a cauzei spre examinare și a actelor jurisdicționale (pentru emiterea de hotărâri, decizii, încheieri etc.).</p>
7.	<p>Art.3 Obiectul impunerii cu taxă de stat Art.3 alin.(1) lit.m) <i>m) pentru alte tranzacții și acțiuni de importanță juridică</i></p>	<p>Textul normei este neclar, iar absența detaliilor importate pentru a determina/identifica tranzacțiile și acțiunile de importanță juridică poate duce la interpretări ambigue, proceduri neuniforme și chiar abuzuri.</p> <p>Se recomandă redactarea textului normei în vederea explicării noțiunilor de tranzacții și/sau acțiuni de importanță juridică în vederea eliminării interpretărilor abuzive, fie excluderea acestei prevederi.</p>
8.	<p>Art.4 Cuantumul taxei de stat Cuantumul taxei de stat sunt expuse în anexa nr.1</p>	<p>Se recomandă întitularea anexei</p>
9.	<p>Art.5 Valoarea acțiunii în instanța de judecată Art.5 alin.(1) lit.a), d) și g) ... a) <i>din suma pretinsă – în acțiunile pentru plata unei sume;</i></p>	<p>Sunt norme concurente ori au ca obiect pretenții patrimoniale, încasarea unei sume datorate, însă stabilesc criterii diferite de calculare a valorii acțiunii ceea ce va admite proceduri neuniforme și chiar abuzuri.</p>

	<p>d) din suma totală pretinsă, dar nu mai mult decât pe 3 ani - în acțiunile privitoare la plățile scadente;</p> <p>g) din suma totală de plată sau a livrărilor restante, dar nu mai mult decât pe un an - în acțiunile de încetare a efectuării plăților sau a livrărilor;</p>	<p>Se recomandă eliminarea criteriilor diferențiate de calculare a valorii acțiunii în litigiile cu caracter patrimonial.</p>
10.	<p>Art.5 Valoarea acțiunii în instanța de judecată Art.5 alin.(1) lit.h)</p> <p>h) din suma totală a chiriei în termenul rămas de valabilitate a contractului, dar nu mai mult decât pe 3 ani - în acțiunile de reziliere a contractului de locațiune.</p>	<p>În textul normei se utilizează noțiunea de reziliere. Potrivit prevederilor art.54 alin.(1) lit.c) din Legea nr.100/2017 <i>terminologia utilizată este constantă, uniformă și corespunde celei utilizate în alte acte normative</i>, în legislația Uniunii Europene și în alte instrumente internaționale la care Republica Moldova este parte.</p> <p>Se recomandă înlocuirea cuvântului „reziliere” cu cuvântul „rezoluțiune” întru uniformizarea terminologiei cu Codul civil.</p>
11.	<p>Art.6 Plata taxei de stat suplimentare Art.6 alin.(3)</p> <p>(3) <i>Examinarea cauzei va continua după ce reclamantul prezintă dovada achitării taxei de stat sau a soluționării de către instanță a problemei privind amânarea, eșalonarea achitării taxei de stat sau micșorarea cuantumului ei în conformitate cu art.3 din prezenta lege.</i></p>	<p>Autorul face trimitere la art.3 din lege, însă acesta stabilește obiectul impunerii cu taxa de stat, dar nu procedura de eșalonare, amânare sau micșorare a taxei de stat.</p> <p>Proiectul actului normativ nu stabilește proceduri/condiții de micșorare a cuantumului taxei de stat. Indicarea unor proceduri de facilitate la plata taxei de stat, fără a fi stabilite condiții/modalități clare de aplicare a acestora, va admite proceduri neuniforme și chiar abuzuri.</p> <p>Se recomandă redactarea normei cu excluderea trimiterii la art.3 ca fiind neoportună. La fel, excluderea noțiunilor de micșorare a cuantumului taxei de stat, întrucât nu este reglementată de actul analizat, fie stabilirea clară a procedurilor/condițiilor de micșorare a cuantumului taxei de stat</p>
12.	<p>Art.7 Scutirea de la plata taxei de stat Art.7 alin.(1)</p> <p>(1) <i>Scutirile vizînd plata taxei de stat sunt expuse în anexa nr.2</i></p>	<p>Se recomandă întitularea anexei</p>
13.	<p>Art.8 Amînarea și eșalonarea plății taxei de stat Art.8 alin.(1)</p>	<p>Se recomandă Textul normei urmează a fi corelat cu prevederile Anexei nr.2 la prezentul proiect care stabilește că judecătorul <i>sau</i></p>

	<i>(1) Judecătorul, pînă la acceptarea cererii de chemare în judecată, soluționează cererile părților privind amînarea sau eșalonarea plății taxei de stat, ținînd cont de situația lor materială. ...</i>	<i>instanța judecătorească, în funcție de situația materială și de probele prezentate în acest sens, este în drept să eșaloneze sau să amîne plata taxei de stat.</i>
14.	Art.9 Modul de plată a taxei de stat Art.9 alin.(2) <i>(2) Taxa de stat se varsă la bugetul de stat. Taxa de timbru se achită pe contul instanțelor judecătorești</i>	Titlul normei nu corespunde cu conținutul acestuia. Or, norma se referă la modul de achitare a taxei de stat și nu a taxei de timbru. Cum am indicat mai sus, instanțele judecătorești nu pot încasa careva plăți de la justițiabili și nici nu pot forma linie bugetară separată de bugetul de stat. Se recomandă revizuirea textului normei și excluderea textului „ <i>Taxa de timbru se achită pe contul instanțelor judecătorești</i> ”.
15	Pct.1.9 din Anexa nr.1 <i>Pentru cererile de chemare în judecată privitor la modificarea sau revocarea contractului de închiriere a încăperilor de locuit, ...</i>	Textul normei urmează a fi corelat cu prevederile art. 5 lit h) din prezentul proiect și cu prevederile art. 1281 – 1283 din Codul civil, deoarece prin noțiunea de revocare se înțelege – renunțarea/retragerea unui drept ceea ce are ca efect încetarea obligațiilor reciproce. Însă, Codul civil prevede doar încetarea contractului de locațiune și rezoluțiunea contractului de locațiune din inițiativa locatorului sau a locatarului. Utilizarea noțiunii de revocare în raporturile juridice de locațiune nu-i sunt specifice. La fel, în cazul menținerii redacției actuale a normei și utilizarea noțiunii de revocare se va crea premise de abuzuri din partea participanților la proces și/sau a judecătorilor care nu vor achita taxa de stat conform prevederilor art.5 lit.h) dar taxa de 250 lei care evident va fi mult mai mică. Se recomandă redactarea textului pct.1.9 cu excluderea noțiunii de „sau revocarea”.
16.	Pct.1.10 din Anexa nr.1 <i>1.10 Pentru cererile privind exercitarea dreptului de gaj estimativă stabilită de părți pentru</i>	Se recomandă Norma urmează a fi revizuită și concretizată sub aspect redacțional, or nu este clar ce a avut în vedere autorul

	<i>bunul gajat sau din valoarea creanței garantate</i>	prin sintagma „exercitarea dreptului de gaj estimativă stabilită de părți” și în ce situații/condiții părțile vor estima dreptul său.
17.	Pct. 1.26 din Anexa nr.1 <i>Pentru cererile de amânare a ședințelor de judecată (pct. 1.26.1 – 1.26.6)</i>	<p>Autorii proiectului propun impunerea cu taxa de stat a amînărilor motivate susținînd că astfel se va contracara abuzurile din partea justițiabililor privind solicitarea de amînare a procesului.</p> <p>O astfel de abordare a subiectului este total greșită deoarece prin taxa de stat pentru amînarea ședințelor de judecată se creează posibilitatea de a depune cereri de amînare de mai multe ori, în consecință, aceasta ar conduce și mai mult la tergiversare.</p> <p>Aplicarea de taxe pentru imposibilitatea motivată a părților de a participa la ședință constituie o încălcare gravă a dreptului la apărare și constituie o limitare a accesului justițiabilului la instanță.</p> <p>La fel, aplicarea taxei pentru amînare contravine prevederilor art.191 CPC „Schimbarea termenului de judecată” potrivit căror judecătorul stabilește un alt termen pentru ședința de judecată, la cererea părților, din motive temeinice, cum ar fi: a) imposibilitatea părții de a se prezenta în ședință de judecată la data fixată din motive ce nu depind de voința sa; b) cererea ambelor părți de a amîna ședința de judecată pentru a decide asupra încheierii unei tranzacții, inclusiv prin intermediul procesului de mediere.</p> <p>Amintim autorilor că Codul de procedură civilă conține reglementări care au menirea de a contracara abuzurile părților de drepturile sale, prevederi care urmează a fi aplicate de către judecători și astfel să pună capăt amînărilor nemotivate a ședințelor.</p> <p>Se recomandă excluderea prevederilor pct. 1.26.1 – 1.26.6</p>
18.	Pct.1.30 din Anexa nr.1 <i>Pentru cereri de decădere din drepturi pentru neîndeplinirea în termen a unui act de procedură</i>	<p>Se recomandă</p> <p>Norma urmează a fi revizuită și concretizată sub aspect redacțional. Or, nu este pe deplin clar care cereri urmează</p>

		a fi taxate. Intuim că autorii doresc instituirea taxei de stat pentru examinarea cererilor de repunere în termen/drepturi pentru efectuarea actului de procedură.
19.	Pct.1.7 din Anexa nr.2 <i>Autoritățile publice centrale, organele centrale de specialitate ale administrației publice, Curtea de Conturi și organele subordonate lor, finanțate de la bugetul de stat, precum și autoritățile administrației publice locale</i>	<p>Scutirea autorităților publice și a instituțiilor publice de la plata taxei de stat este discriminatorie și nejustificată, întrucât:</p> <ul style="list-style-type: none"> - se creează premise ca autoritățile publice și instituțiile publice să abuzeze de drepturile lor, prin înaintarea de acțiuni neîntemeiate, prin contestarea hotărârilor instanțelor judecătorești, știind că acțiunile lor sunt nejustificate, urmărind doar scopul de al hărțui pe justițiabil care și-a apărât drepturile sale prin contestarea acțiunilor ilegale a autorității; <p>Amintim că potrivit prevederilor art.307 din Codul civil, instituția publică este persoana juridică de drept public care se constituie în baza unui act emis de autoritatea publică și care este finanțată, integral sau parțial, de la bugetul acesteia din urmă. Instituția publică este în drept să desfășoare activitatea neinterzisă de lege, care ține de realizarea scopurilor prevăzute de lege sau statut.</p> <p>Astfel, orice entitate juridică finanțată de la buget va fi privilegiată în raport cu alte persoane juridice și fizice în materie de apărare a drepturilor sale.</p> <p>Se recomandă revizuirea textului normei cu instituirea plății taxei de stat când autoritatea contestă hotărârile instanțelor judecătorești.</p>
20.	Pct. 1.8 – 1.9 din Anexa nr.2	Se recomandă revizuirea normei și concretizarea ei sub aspect redacțional. Or, în contextul în care pct.1.7 și 1.7.1 stabilește că autoritățile publice centrale, organele centrale de specialitate ale administrației publice, Curtea de Conturi și organele subordonate lor, finanțate de la bugetul de stat, precum și autoritățile administrației publice locale sunt scutite de plata taxei de stat la înaintarea

		acțiunilor și la contestarea hotărârilor instanțelor judecătorești, inclusiv în cauzele examinate în procedură de contencios administrativ, indiferent de calitatea lor procesuală, prevederile pct. 1.8 – 1.9 din Anexa nr.2 creează doar neclarități.
21.	Pct.1.10 și 1.10.1 din Anexa nr.2 <i>Agencia de Stat pentru Proprietatea Intelectuală</i> <i>1.10.1. În cazul contestării hotărârilor și deciziilor ei privind procedura de înregistrare a obiectivelor de proprietate intelectuală.</i>	Se recomandă revizuirea și concretizarea normei sub aspect redacțional. Or, AGEPI nu poate să-și conteste propriile acte pentru a fi scutită de plata taxei de stat.
22.	Pct.1.13 și 1.13.1 din Anexa nr.2 <i>Deținătorul registrului de publicitate</i> <i>1.13.1. La înaintarea acțiunilor de rectificare.</i>	Se recomandă revizuirea și concretizarea normei sub aspect redacțional. Or, deținătorul registrului de publicitate nu poate să inițieze acțiune judiciară în vederea efectuării rectificării. În acest sens a se vedea prevederile art.439 și art.442 din Codul civil.

CONCLUZII

În concluzia prezentei opinii reținem următoarele

- Autorul nu respectă normele imperative ale Legii nr.100/2017 cu privire la actele normative, admitând încălcarea prevederilor art.8 alin.(2), art.25, art. art.32 – 34 și art. 44 alin.(1) din lege.
- Lipsește cu desăvârșire analiza social-economică: nu există nici o referință la experiența și modul în care a fost aplicată Legea nr. 1216/1992 taxei de stat, deficiențele în procesul de aplicare și dacă aceste deficiențe în aplicarea legii ar fi fost generate anume de faptul lipsei unor noi tipuri de taxe (taxa de timbru, taxa pentru amînări, taxa pentru formularea cererii de recuzare etc.) și/sau regăsirea instituției amînării și scutirii de la plata taxei de stat în Codul de procedură civilă și nu în actuala Lege a taxei de stat.
- Contrar celor indicate în nota informativă, Planul de acțiuni pentru implementarea Strategiei privind asigurarea independenței și integrității sectorului justiției pentru anii 2022-2025 și Strategia privind asigurarea independenței și integrității sectorului justiției pentru anii 2022-2025, aprobată prin Legea nr.211/2021, nu impune modificarea/ajustarea reglementărilor legate de taxa de stat. În aceste condiții nu este clar, cel puțin din nota informativă, care sunt motivele reale ce au condiționat elaborarea unei noi Legi a taxei de stat.

- Proiectul de lege, în temeiul prevederilor art.121 din Constituția RM și art.22 din Legea 514/1995 privind organizarea judecătorească, urma în mod obligatoriu să fie avizat de către Consiliul Superior al Magistraturii.
- Autorul nu respectă normele din Legea nr.239/2008 privind transparența în procesul decizional și a ignorat procedura de consultare publică. Proiectul a fost înregistrat în Parlament la data de 27.12.2022, iar la data de 29.12.2022 a fost votat în lectura I, în lipsa avizărilor, consultărilor, expertizei corespunzătoare etc,. Chiar dacă ulterior, la data de 30.01.2023, Comisia juridică, numiri și imunități a organizat audieri publice pe margine proiectului Legii taxei de stat, această acțiune nu este conformă Legii nr.100/2017 și Legii nr.239/2008 și, mai degrabă, a fost organizată doar pentru a calma spiritele în societate și pentru a-și arăta "deschiderea" la conlucrare cu societatea civilă și autoritățile/instituțiile vizate de proiect.
- Avizarea, organizarea consultărilor publice, efectuarea expertizelor corespunzătoare, potrivit Legii nr.100/2017 și Legii 239/2008, se face la etapa elaborării proiectului de lege dar nu după aprobarea proiectului în lectura I.
- Proiectul nu respectă principiile tehnicii legislative admițând multiple ambiguități, textul acestuia urmînd a fi supus redactării și coroborat cu prevederile actelor normative în vigoare.
- În esență, proiectul reprezintă o combinație/un amalgam neinspirat și contradictoriu de norme din legea în vigoare și norme de lege din alte state vecine.

Adoptarea proiectului de lege în redacția actuală nu poate fi acceptată, acesta urmînd a fi supus procesului redacțional în vederea coroborării cu cadrul legal existent, situației social economice din Republica Moldova, precum și supus consultărilor publice și expertizei corespunzătoare.

Ținînd cont însă de practicile curente aplicate de legislativ, anticipăm că proiectul de lege supus analizei va fi oricum promovat și adoptat, mai mult ca probabil, în redacția actuală, poate cu unele mici redactări textuale. În pofida faptului că la audierea publică din 30.01.2023 s-a promis analizarea tuturor obiecțiilor formulate de societatea civilă și autoritățile/instituțiile vizate, pînă în prezent autorii proiectului nu au prezentat poziția sa cu privire la obiecțiile formulate pe marginea proiectului Legii taxei de stat, precum și nu au făcut public un nou proiect redactat, cu toate că au trecut deja două luni de la audieri.